

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV
Pontificio Istituto Orientale Roma
Slovenský komitét slavistov
Spolok svätého Cyrila a Metoda

Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae. Vol. III.

© Svorad Zavorský – Peter Žeňuch, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV

Fondatori dell'edizione:

Zakladatelia edície:

Mons. ThDr. Ján Babjak SJ

Prof. PhDr. Ján Doruľa, DrSc.

Mons. prof. ICDr. Cyril Vasil' SJ, PhD.

Doc. PhDr. Peter Žeňuch, CSc.

A cura di:

Editori:

Mgr. Svorad Zavorský

Doc. PhDr. Peter Žeňuch, CSc.

Edíciu sponzoruje Gregorian Foundation

La Collana esce sponsorizzata dalla Gregorian Foundation

Publikácia vznikla s finančným príspevím

Spolku sv. Cyrila a Metoda

Il presente volume viene pubblicato

grazie alla partecipazione finanziaria del Spolok sv. Cyrila a Metoda

Svorad ZAVARSKÝ – Peter ŽEŇUCH (Eds.)

Їwanníkij Bazilóvichъ
ТОЛКОВАНІЄ СЩѢННЫѦ ЛІТЪРГІИ
НОВАГѦ ЗАКОНА ИСТИННЫѦ БЕЗКРОВНЫѦ ЖЕРТВЫ

Joannicius Bazilovits
EXPLICATIO Sacrae Liturgiae
Novae Legis veri Incruenti Sacrificii

Monumenta Byzantino-Slavica et Latina Slovaciae III.

Bratislava – Roma 2009

Indice / Obsah

ΤΟΛΚΟΒΑΝΙΪΕ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΛΙΤΟΥΡΓΙΩΝ... I

Explicatio Sacrae Liturgiae...

e il suo posto nella storia della chiesa grecocattolica

in regione dei Carpazi	XI
Introduzione	XI
Joannikij Juraj Bazilovič e la sua opera	XII
Apetto esterno e formale del manoscritto	XIII
Caratteristica del contenuto	XIV
Caratteristica linguistica della parte slavo-ecclesiastica	XVIII
Caratteristica linguistica della parte latina	XIX
Criteri editoriali	XXII

ΤΟΛΚΟΒΑΝΙΪΕ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΛΙΤΟΥΡΓΙΩΝ... I

Explicatio Sacrae Liturgiae...

a jeho miesto v dejinách gréckokatolíckej cirkvi pod Karpatmi..... XXV

Úvod..... XXV

Joannikij Juraj Bazilovič a jeho dielo XXVI |

Formálna úprava rukopisu XXVII |

Obsahová charakteristika XXVIII |

Jazyková charakteristika cirkevnoslovenskej časti XXXII |

Jazyková charakteristika latinskej časti XXXIII |

Historické a literárne súvislosti vzniku
liturgického diela Joannikija Baziloviča XXXV |

Edičné zásady XLIV |

Letteratura / Literatúra XLVII |

Appendice 1. – Confronto dei brani scelti del testo
della Divina Liturgia di san Giovanni Crisostomo /

Príloha 1. – Porovnanie vybraných pasáží

z liturgie sv. Jána Zlatoústého LI |

V

ТОЛКОВА́НІЕ СЩЕ́ННЫХЪ ЛІТУРГІИ НОВАГО ЗАКОНА
И́СТИННЫХЪ БЕЗКРѢВНЫХЪ ЖЕРТВЫ
EXPLICATIO Sacrae Liturgiae Novae Legis
veri Incruenti Sacrificii

СОГЛАВЛЕНІЕ	2
INDEX	3

PARTE PRIMA / PRVÁ ČASŤ

<i>Inizio del testo / Začiatok textu</i>	50 / 51
--	---------

ПРОТІВЪ СЛЪЖБЫ БЖЕ́СТВЕННЫХЪ ПРОТІВНИЦЫ ГЛАГО́ЛЮТЬ СЛѢ́ДЮЩАА	52
Contra Missae Sacrificium adversarii opponunt sequentia	53

ПА́ТЬ НАИПА́ЧЕ ДОВО́ДЫ ПОКАЗЪЮ́ТЬ, І́АКЪ ПЕРВЫМИ ЧЕТЫ́РМИ ЦРКВЕ ВЪ́КИ ЛІТУРГІИ НЕ БЫ́ША ПИСА́ННЫ	74
Quinque potissimum rationum momenta remonstrant, prioribus quatuor Ecclesiae saeculis Liturgias scriptas non exstitisse	75

ЩЕ́НІА ПРА́ВИЛО СИ́ЛОЮ ПРА́ДА́НІА ДА́ЖЕ ДО ̄. ВЪ́КА НЕПИСА́ННОЕ ХРА́НИМО БЫ́ТЬ. И ЧІ́НЪ ЛІТУРГІИ ДНА́ГО ВРЕ́МЕНЕ Ѡ́ПИСЪЕ́СА	80
Consecrationis Canon ope Traditionis ad V. saeculum haud scriptus servatus fuit. Ordo item Liturgiae illius temporis exponitur	81

ЧІ́НЪ ЛІТУРГІИ СЪ́АГЪ КІ́РІЛЛА ІЕРУСА́ЛІМСКАГО СОВОКЪПЛЕННЫХЪ СЪ Ѡ́ КАТИХІ́СМАМИ	94
Ordo Liturgiae Sancti Cyrilli Hierosolymitani conjunctae cum ejus Catechesibus	95

ПРИМІ́ЧАНІА НѢ́КАА НА ТОЛКОВА́НІЕ ЛІТУРГІИ СЪ́АГЪ КІ́РІЛЛА ІЕРУСА́ЛІМСКАГО, И НА І́НАА МНѠ́ГАА СВИДѢ́ТЕЛСТВА, І́АЖЕ ПОКАЗЪЮ́ТЬ, І́АКЪ КАНО́НЪ, СІ́ЕСТЬ ПРА́ВИЛО Ѡ́ЩЕ́НІА, І́АЩЕ И НЕ БѢ́ ПИСА́НЪ, Ѡ́ПАСЕ́НУ ХРА́НІ́ШЕСА	102
Animadversiones quaedam super expositione Liturgiae Sancti Cyrilli Hierosolymitani, ac super aliis pluribus testimoniis, quae Canonem diligenter, quin scriberetur servatum ostendunt	103

ЛІТУРГІА ВСЕЦѢ́ЛА І́ЗЪ Ѡ́СМО́Й АПО́СКИХЪ Ѡ́УСТА́НОВЛЕНІИ КНИ́ГИ ВЪ́АТА	110
Liturgia integra, et longa ex octavo Apostolicarum Constitutionum libro desumpta	111

Ѡ́ПИСА́НІЕ ДРЕ́ВНЫХЪ ЦРКВЕ́Й І́ЗЪ АПО́СКИХЪ Ѡ́УСТА́НОВЛЕНІИ, И ПИСА́ТЕЛЕЙ І́ЖЕ Ѡ́ ЦРКВА́ХЪ ЧЕТВѢ́РТАГО ВЪ́КА ГЛАГО́ЛАХЪ	134
Descriptio veterum Ecclesiarum ex Apostolicis Constitutionibus, et Authoribus, qui de saeculi IV. Ecclesiis locuti sunt	135

Ѡ ДНѢХЪ, ѡ ЧАСѢХЪ ЛІТЪРГІИ ВЪ ПЕРВѢЙШИХЪ ЧЕТЫРЕХЪ ЦРКВЕ ВѢКАХЪ, ДОНДЕЖЕ ЕЩЕ НЕВЫША ЛІТЪРГІИ НАПИСАННЫѦ	142
De Diebus, et Horis celebrandae Liturgiae nascentis Ecclesiae tempore	143
ЧАСТЬ ВЪ / PARS II.	
Ѡ НАЧАЛѢ ЛІТЪРГІИ ТАЖЕ ВО ВСѢХЪ ЦРКВАХЪ ПАТРІАРШЕСКИХЪ ПИСАННЫ ВЫША	150
De origine Liturgiarum, quae in omnibus Ecclesiis Patriarchalibus scriptae fuerant	151
РѢМСКІѦ ЦРКВЕ ЛІТЪРГІѦ	154
Romanae Ecclesiae Liturgia	155
ЛІТЪРГІѦ АМБРОСІЕВА, ѢЛИ МЕДИОЛАНСКІѦ ЦРКВЕ	156
Liturgia Ambrosiana, seu Mediolanensis Ecclesiae	157
Ѡ СЛЪЖБѢ Французской	160
De Liturgia Gallicana	161
Ѡ СЛЪЖБѢ Испанской древней	162
De Liturgia Hispanica veteri	163
Ѡ СЛЪЖБѢ ЦРКВЕ ІерусалимскіѦ	164
De Liturgia Ecclesiae Hierosolimitanae	165
Ѡ СЛЪЖБѢ ЦРКВЕ АлександрійскіѦ	168
De Liturgia Ecclesiae Alexandrinae	169
ЛІТЪРГІѦ ЦРКВЕ КонстантинопольскіѦ	174
Liturgia Ecclesiae Constantinopolitanae	175
ЧИНЪ СВѢТЕННЫѦ, ѡ БЖЕСТВЕННЫѦ ЛІТЪРГІИ СВѢТАГО Іоанна Златоустаго	180
Ordo sacrae, ac divinae Liturgiae Sancti Joannis Chrysostomi	181
Прѣзготовленіе	180
Praeparatio	181
ВниманіѦ	194
Animadversiones	195
ЛІТЪРГІИ Начало	204
Liturgiae Initium	205

Ча́сть Г̃ / PARS III.

Толкованіе вещей, ѿ Таинствъ въ Литургии Ἐτάγω Ἰωάννα Ζατοῦσταγῶ ὠβεῤῥαῖοιϋϋηϋα	262
Explicatio Rerum, et Mysteriorum in Liturgia Sancti Joannis Chrysostomi occurrentium	263
Начало Литургии	264
Initium Sacri	265
Входъ малый, ѿли торжественное Ἐνῶλια на Олтарь пренесеніе	270
Ingressus minor, sive solemnus Evangelii ad Altare deportatio	271
Сѣдѣніе Сщ҃енника, ѿли Ἀρχι=ιερέα, пѣніе Прокімена, ѿ чтеніе Ἰππα, ѿ Ἰλλιαστια	276
Sessio Sacerdotis, vel Episcopi, Propositi cantus, Epistolae, seu Apostoli lectio, Alleluja	277
Ἐ Чтеніи Ἐнῶλια	280
De lectione Evangelii	281
<i>Великій Входъ</i>	284
<i>Ingressus maior</i>	285
Млтва Проскомидіи по положеніи Бж҃ественныхъ даровъ на Сѣѣ Трапезѣ ѿ Сщ҃енника тайноу ꙗ҃лама.	
Цѣлованіе мира, ѿ Сѣмбѣла глаголаніе	296
Oratio oblationis post Divinorum Donorum in Sancta Mensa depositionem a Sacerdote secreto dicenda.	
Osculum pacis, et Symboli recitatio	297
<i>Толкованіе Исповѣданія Вѣры</i>	300
<i>Explicatio Symboli Fidei</i>	301
Предисловіе, ѿли Входъ до Млїтвъ Правила Ἐсщ҃еніа, ѿ Пѣснь повѣднаа Сѣѣ, Сѣѣ	328
Praefatio, seu Introductio ad Canonis preces, et Hymnus triumphalis Sanctus Sanctus	329
Правило ὠсщ҃еніа	338
Canon consecrationis	339
Ἐ Веществѣ Ἐнχαριστίи	388
De materia Eucharistiae	389

ЄѢ Поклонѣніи, ѡ Воздвѣженіи Євхарістіи	398
De Adoratione, et Elevatione Eucharistiae	399
Приготовленіе ко причащенію ѡбо мѣтвами ѡными, ѡбо мѣтвою Гдѣною, ѡбо воздвѣженіемъ ѡгнца, ѡ раздробленіемъ	406
Ad Communionem dispositio, tum orationibus aliis, tum Oratione Dominica, tum Hostiae elevatione, et fractione.....	407
Константинопольская Литургіа во всѣхъ Патріаршескихъ Црквахъ, ѡ державѣхъ хранима, ꙗже ѡ Грековъ Вѣрѣ воспріѣша, каковыи сѣѣтъ Руссіѣне	430
Constantinopolitana Liturgia in omnibus Patriarchatus Ecclesiis, et in Regionibus custodita, quae a Graecis Fidem perceperunt; cujusmodi sunt Russi, seu Rutheni	431
Катихісісъ	440
Catechismus	441
Книги ѡже оу Руссіанъ множѣйшее оупотребленіе єсть на ѡхъ ꙗзыкѣхъ преложѣнны, ѡ напечатанны	448
Libri, quorum apud Ruthenos maximus usus est, in eorum Lingvam translati, editique	449
Цркви мѣрѡваны изъ плѣнѡвъ, ѡ не изъ дрѣвѣсъ	450
Ecclesiae ex Lateribus, non vero ex lignis extractae sunt	451
Въ Литіахъ, ѡ ѡ Процѣссіахъ наипѣче Русское величество просіѣвѣетъ	454
In Processionibus potissimum Ruthenica amplitudo emicat	455
Бжѣственнаѡ Литургіа, ѡже во Стѣхъ Оца нашего Васіліѡ Великаго, Архієпкпа Кесаріи Каппадокійскіѡ	456
Divina Liturgia Sancti Basilii Magni Archiepiscopi Caesareae Capadocensis	457
На стѣгѡ Васіліѡ Слоужбоу внимліѡ	498
In Sancti Basilii Magni Liturgiam Notae	499
Бжѣтвеннаѡ Литургіа Прѣждеосѣенныхъ	502
Divina Missa Praesantificatorum	503
Brevis apparatus fontium	533
Index locorum a manuscripto discrepantium	535
Appendice 2. / Príloha 2.	541